

A BALATONFÜREDI LÓCZY-BARLANG.

Irta: *IVÁN JÓZSEF.*

Két képpel és 1 térképpel.

I. A KUTATÁS TÖRTÉNETE.

A barlang felfedezése. 1894. év nyarán a Balatonfüredtől északkeleti irányban fekvő Tamáshegy alján és a Kéki-völgy baloldalán levő régi kőfejtőben dolgozó munkások egy kürtőszerű lejáratot találtak a hegyoldalát borító bokrok között. Ha követ dobtak bele, sokáig lehetett hallani annak zörgését, amíg feneket ért.

Természetesen megindult a találgatás a munkások között, hogy mi lehet odalent a kősziklák mélyén. Bakonyi betyárok búvóhelye? — Törökök, tatárok elől bujdosó magyarok végső menedéke? — Vagy talán Uram bocsá' — éppen az a temérdek kincs, amelyet Budavár elfoglalásakor a törökök elől menekülő magyar főurak rejtették el? — mint azt egy Balatonfüreden közkezen forgó iratban följegyezve találták.

Addig-addig izgatta a furcsa üreg, — különösen a fiatalabb munkások fantáziáját, — ... amíg egy közülök derekára kötött hatalmas kötéllel, kezében égő szurokfáklyával átpréselte magát a kürtő szűk nyílásán és leereszkedett, — künymaradt társai nagy izgalma között, — a rejtélyes lyukba.

A hosszú kötél lassan húzódott a merész felfedező után az üreg nyílásán befelé. Elfogyott 10—15—20 m. amíg megállt.

„Lent van a kincsek közt!” — vélekedtek odafenn az izguló munkások és türelmetlenül várták a jelet, hogy a megbeszélés szerint felhúzzák társukat a kincsekkel együtt a mélységből. Amikor hosszas várakozás után megrándult a kötél és nagy fohászkodással — Uram Jézus segíts! — kiáltással nekirugaszkodtak; hangos nevetés ütötte meg füleiket, amely az üreg felől jött.

Mindnyájan a kürtő mélyére meresztették szemüket, ahol örvendezve látták meg a mélybe leereszkedett társuk nevető arcát; ki átpréselve magát a szűk nyíláson, tetőtől-talpig porosan, piszkosan és jókedvűen mesélte el barátainak, hogy mit látott, tapasztalt a mélységben. Kincseket nem talált, de annál szebb cseppköveket, melyeket egymásután húzott elő a zsebéből és mutatott meg ámuló társainak.

Igy találták meg 1894-ben, — ezelőtt 40 esztendővel, — a balatonfüredi Lóczy-barlangot a köfajtóban dolgozó munkások.

Az első kutatók. A barlangnak hamarosan híre ment és főként a községi gyerekek, igen szorgalmasan látogatták, hogy onnan a szebb-nél-szebb körözsákat elhordják; — ami sajnos, sikerült is nekik annyira, hogy az 1934. évi feltáráskor már alig találtak belőlük valamit.

Az aggódó szülők, — féltve a szabadon álló, üregbe mászkáló gyermekeik testi épségét és életét, — ismételten panaszt tettek a község házában. Addig jártak a vezetők nyakára, míg a község előljárósága meg nem unta a szülők sopánkodását s a veszélyes kürtöt be nem tömte.

Ezzel a barlang ügye, — hivatalos részről, — egész 1930-ig el lett intézve. Addig *Kéry Gábor* asztalosmester vette pártfogásába a betemetett barlang ügyét. Ő maga kibontotta és saját munkájával akarta kitakarítani, hogy azt a nagy közönség részére hozzáférhetővé téve, Balatonfüred természeti szépségeit és annak vonzó erejét eggyel szaporítsa.

Amikor belátta, hogy erre önerejéből nem képes, mindenféle segítségért fordult. Kért, könyörgött, kilincselte és levelezett mindenütt és mindenkivel, ahol csak megértő embereket sejtett. Sajnos, a legtöbb helyen süket fülekre talált.

Amikor látta, hogy a helyi anyagi forrásokból erre a célra nem igen fognak áldozni, kérvényt küldött a m. kir. Földtani Intézetnek, fölhevén annak figyelmét a kihasználatlanul heverő természeti ritkaságra.

Néhai *Böckh Hugó* dr. igazgatónal a kérés meghallgatásra talált és a balatonfüredi barlang feltárását felvette a vezetése alatt levő intézet munkatervébe. A feladat megoldásával *Kadic Ottokár* dr. főgeológust bízta meg.

A barlang első tudományos megvizsgálása. *Kadic Ottokár* dr. a balatonfüredi barlangot 1930. június 22-től július 3-ig átvizsgálta és arról a következőket állapította meg:

Balatonfüred határában 1894-ben elég érdekes barlangot fedeztek fel. Ez azonban ösidöktől fogva zárva volt, tehát emberi és állati emlékeket nem tartalmazhatott. Tudományos, de különösen turistai szempontból azonban figyelemreméltó. Növeli ennek a barlangnak idegenforgalmi jelentőséget az a kedvező körülmény is, hogy régen ismert forgalmas fürdőhely közvetlen közelében fekszik.

1930. július 7-én a Balatoni Szövetség Keszthelyen tartotta évi közgyűlését, ahol néhai *id. Lóczy Lajos* dr. emlékére a füredi barlangot *Lóczy-barlangnak* nevezték el. Ugyanekkor kimondották a Balatoni

Bizottság megalakulását a Magyar Barlangkutató Társulat kebelében.

Egyéni vállalkozás a barlang feltárására. A tudományos vizsgálat után ismét nem történt semmi a barlang ügyében, ezért *Kéry Gábor*, a helybeli tényezők erkölcsi és anyagi támogatását végre megnyerve, a saját elgondolása szerint megindította a feltárási munkát. Kiasatta az Elágazás egyes ágaiból az ott felhalmozott anyagot és kötörmelékét. Látva azonban, hogy ezzel a munkával csak megtölti a barlangnak amúgy is szűk üregét, hozzáfogott egy, — a köfejtő udvarából kiinduló, — vízszintes csatorna kiasásához és az útban álló mészkösziklák kiobbantásához.

Ezt a munkát azonban nem ott végezte, ahol azt *Kadic Ottokár* 1930-ban kijelölte és megkezdte, hanem jóval beljebb a köfejtő udvarában, ahol a lelkes vállalkozónak jóval nagyobb törmelék- és kőzet-tömeeggel kellett megküzdenie.

Az áttörés nagy fáradság és költség árán sikerült *Kérynek* a barlangot megnyitni, — persze nem a legalfján, hanem a derekán a Felső teremnek azon a helyén, ahol az Oldalsó-folyosó alsó szakasza végződik.

Kéry Gábor most újból azzal a kéréssel fordult a m. kir. Földtani Intézethez, hogy az immár megnyitott barlang feltárását rendelje el és szerezzze meg az erre szükséges költségeket. Mivel a barlang feltárását más oldalról is sürgették, ifj. *Lóczy Lajos* dr. igazgató elhatározta, hogy az intézetnek 1934. évi barlangkutató tervezetébe a füredi barlang feltárását is felveszi.

Bár előre lehetett látni, hogy az ásatás őslénytani és ősrégészeti szempontból nem fog eredménnyel járni, a barlangnak egyéb földtani fontossága eléggé indokolta, hogy azt tudományos szempontból feltárják.

A tudományos feltárás. A *Lóczy*-barlang feltárását 1934. szeptember 16-tól november 2-ig folytatta le *Kadic Ottokár* dr. a következőképpen:

Az első napokban a *Kéry*-féle bejáratot kitégítették, azután hozzáláttak a Felső és Alsó teremben, továbbá az oldalsó folyosó, Átjáró- és Elágazásban levő kötörmelék kihordásához. A mennyezetről leszakadt kőpadokat robbantani kellett, ugyanugy a rendkívül kemény, útbanálló kovaréteget is. Amikor ezzel elkészültek, került a sor a Lejtős folyosó szűk nyílásának robbantással történő tágítására és az ott felhalmozott törmelék kiszállítására.

Ez a munka, átlag napi 10 munkaerővel három hétig tartott. Azonban ez csak félmunka lett volna, ha a barlangot kettészelő bejáratot, melyet *Kéry Gábor* készített, meghagyják. Erre csak addig volt

szükség, amíg az anyagot kiszállították rajta; — tudományos és idegen forgalmi szempontból azonban a nyílást nem lehetett otthagyni. Ezért a feltárási munkát vezető barlangkutató tudós keresésére a balatonfüredi gyógyalaptól 800 P költséggel új bejáratot készítettek azon a helyen, ahol 1930-ban kijelölték. Ugyanekkor a környéken felhalmozódott törmeléket is elrendezték.

Igy kerülhetett a bejárat a Kéki úthoz, mindenki által könnyen megközelíthető helyre. Kívülről és belülről megindult a munka, melynek végzése közben egy újabb törmelékkel kitöltött kb. 7 m. hosszú üregre akadtak. Ennek kitakarítása után már csak néhány méternyi közetrészt kellett robbantással eltávolítani.

A látszólag könnyűnek ígérkező munkát rendkívül megnehezítette és meghosszabbította az az előre nem látott körülmény, hogy a vékony rétegpadok közötti agyagsztrata és közbeeső üregek a robbantásnál használt paxit hatását erősen legyöngítették. Majdnem 2 heti megfeszített munka után sikerült csak egy erős robbantással a barlangot megnyitni.

Amíg az új nyílást kilövelték és a hozzá levezető utat elkészítették, azalatt egy másik munkáscsoport a barlang lejtősebb helyein mészkőpadokból lépcsőket készített, hogy a látogatók a barlangot kényelmesen bejrhassák. A feltárást befejezéséül a *Kéry* által készített nyílást befalazták és az odavezető, hosszú nyílt árkot törmelékkel kitöltötték.

Kadic Ottokár az ily módon feltárt Lóczy barlangot 1934. október havában átadta a Magyar Barlangkutató Társulat kebelében megalakult Balatoní Bizottság elnökének, *Mesterházy Ferenc* dr. főszolgabírónak. A bizottság első gyűlésén elhatározta, hogy néhai *Lóczy Lajos* emlékére a barlang bejáratának falába márványtáblát helyez el, *Kéry Gábor* asztalosmestert állandó vezetőnek választották meg. A Balatoní Szövetség elnökének *Mesterházy Ferenc*nek lankadatlan buzgalma a későbbi időkben, — 1935. év tavaszán, — a márványtáblát elhelyezte a megfelelő helyére és a községtől a barlang bejáratáig pompásan kiépített autóutat hozott létre. Ezek után megvan minden okunk azon reményünk valóra váltására, hogy az 1936-ik évre tervezett villanyvilágítást is bevezetve, olyan természeti kincsrel és megkapó látványossággal gazdagítja Balatonfüredet, amely egyedül álló lesz nemcsak a Balaton mentén, hanem az egész Dunántúlon is.

Lóczy — barlang.

Felső terem

Lóczy — barlang.

Alsó terem.

A barlang értéke a tudomány szempontjából. Mint azt a feltárást és előzetes átvizsgálást végző *Kadic Ottokár* dr. megállapította — még 1930 ban, — itt öslénytani és ősrégészeti szempontból különös eredményre számítani nem lehetett. Ezt a feltevést a végleges feltárás is igazolta. Azonban ez nem von le semmit a barlang értékéből, mert olyan más érdekességei vannak, melyek az úgysem várt és remélt tudományos eredményeket bőven pótolják.

Magának a barlangnak rendkívül és szokatlan előfordulási formája a felső részében és az oldalakon képződött, fantasztikus kiöblösödései nemcsak a turisták és laikus látogatók szemében megkapóak, hanem a geológusok előtt is érdekes bizonyítékai annak az évezredes munkának, amelyet egykor az a patak végzett, melynek vizének felülről lefelé ható nyomása. mozgása alatt ezek az öblösödések létrejöttek. Ha a barlang alján lerakódott mangános réteget, de főként az oldalfalakon még megmaradt körözsákat alaposabban megvizsgálják, az eredmény el fog vezetni azokhoz a hőforrásokhoz, amelyek egy időben ezen a barlangon keresztül vezettek a föld mélyéből a felszínére.

Az eredetére vonatkozólag elfogadjuk *Lóczy Lajos*nak azt a magyarázatát, hogy ott, ahol a közép triász kori rétegsor raibli mészkőszintje támaszkodik a füredi mészkőre diszkordánsan, tektonikai törés révén alakult ki a barlang a *harmadkor elején*. Az alsó szintek, — amelyek most a barlang legalsóbb szintjeit képezik, — márgások. Amint *Kadic Ottokár* is beigazolta, úgy *Lóczy Lajos* is azt állítja, hogy az üreget a Kéki-völgy vízei tágitották és amikor ezek szintje leszállott az eredeti magasságból, ezek az üregek szárazföldre kerültek. A törés a pleisztocénban zárult be teljesen, így ezen át találtak utat a termális források, melyeknek munkája szintén egyik érdekességét hozta létre a feltárt barlangnak.

Különös érdekességgel bír az a megfigyelés is, hogy az ugyancsak pleisztocén kori füredi savanyúvizeknél is megtalálható a kovás bekéregzés.

Gedeon Tihámér dr. vegyileg vizsgálta át a barlang anyagát és megállapította, hogy a körözsák aragonitból állanak. Az aragonit és mészkő között helyenként porszerű anyag található, mely kovásodásra utal. A barlang alján lerakódott sötét réteg anyaga mangánperoxid, még pedig a vizekből kivált mangános sók alakultak át ezzé. Ugyanitt kalcitlerakódás is van. Hévíforrások nyomai a barlang minden részében kimutathatók.

Choinoky Jenő dr. szerint a Kéki-patak vize nem felülről folyhatott be, mert a barlang alsó részének nivója a városi terras szintjének

felel meg, — bár a balatoni patakoknak terraszuk általában nincs. A hévíz feltörése egyidőben történhetett a tihanyi gejzirekkel.

A tudományos vizsgálat eddigi eredményei alapján azt látjuk, hogy itt egy sokéves alkotásáról van szó a természetnek, amely — mint ilyen — annál vonzóbb, annál megkapóbb a látogató előtt, minél szebb alakban látja. A természet munkáját az embernek kell továbbfolytatnia. Feltárni, ami még feltáratlan, megmutatni mindent, ami szép, ami megkapó benne.

Ha majd a barlang villanyfényben úszva várja látogatóját, melyben a csillogó körözsák is drágakövekként verik vissza a fényt, büvölik el a szemlélőt; akkor az évezredek alkotása a csodálatos természetnek felébred mély álmából, hogy gyönyörködtesse a természetbarátot, az ismeretek után vágyó kirándulót . . . és elbűvölje a szórakozni, pihenni vágyó, meggyötört idegzetű nyaralót.

II. A BARLANG LEIRÁSA.

(Lásd a mellékelt térképet.)

A Lóczy-barlang Balatonfüred (Zala vm.) község határában levő Tamás-hegy délnyugati alján és a Kéki-völgy baloldalán régóta üzemben levő kőfejtő déli részében fejlődött. A kőfejtőben feltárt, padosan elváló, szürke, tömött mészkőlapok átlag 20^b. felé 30° alatt dőlnek. A kőzetnek ez a csapás-dőlés iránya a barlangban is tapasztalható. A mészkőpadok közé vékony agyag- és márgasztráták települtek, a réteglapok felületén helyenként még vaskonkréciókat is találunk.

A barlangnak eredeti bejárata a kőfejtő oldalában 190 m. abs. magasságban nyíló rövid kürtő volt. A feltárás után az eredeti bejárat-tól 10 m.-rel lejjebb, a kőfejtő elején, 180 m. abs. magasságban áttört bejáraton megyünk a barlangba.

A barlangot legkönnyebben úgy találjuk meg, ha a fürdőtelepről a községbe vezető Tisza István-úton a római katolikus templomig és iskoláig megyünk, itt jobbra, az arácsi kocsiútra térve, a Vörös János villamos-műmalmáig megyünk. A malmon túl balra új autót vezet az Öreghegy szőlői között. Ezen haladva, 1 km.-nyi távolságban elérjük a kőfejtőt és barlangját. Ugyanitt érjük el utunkkal a Kéki völgy patakját, mely ezen a helyen csobogva, mintegy kapun törí át az összeszűkült hegyet.

Az 1934. év őszén mesterségesen megnyitott új bejárat-hoz az autótól rövid lejárattal vezet. A tulajdonképeni Bejárat jelenleg padosan elváló mészkőbe vájt, felső részében régi kőfejtőtörmelékbe mélyesztett 5 m. hosszú, 3 m. széles és 5 m. mély akna, amelynek

délkeleti végén nyílik a 2 m. széles és ugyanolyan magas mesterséges Külső kapu. Ezen áthaladva, egy $7^h 5^o$ irányban menő 8 m. hosszú és átlag 2·5 m. széles üregbe, a Belépő terembe érünk. Ennek mennyezetét 20^h felé 20° alatt dülő mészkőlap képezi, minélfogva a terem magassága az elején 2 m., a végén 4 m. Ugyanitt egy, — a mélyebben fekvő mészkőpadok rétegfejeiből képződött, — fal választja el ezt a termet a következőtől, amelybe egy 2 m. magas és 1·5 m. széles természetes nyílás, a Belső kapu vezet. A Belépő terem első 3 m.-re mesterséges áttörés, a többi részét összeálló meszes anyaggal kötött mészkötörmelék töltötte ki, úgy, hogy a terem csak a feltárás következtében vált szabaddá.

A Belső kapun átlépve a barlang legtágasabb részébe, az Alsó terembe érünk. Egy 5^h irányban terjedő, 8 m. hosszú és átlag 6 m. széles üreg, amelynek legszembetűnőbb jellege a kőzetnek szabályos, vékony padokban való elválása, ami különösen a falakon és a mennyezeten tűnik fel legjobban. A padok dülése itt 19^h felé 20° alatt mérhető, úgy, hogy a terem magassága az elején 2 m., a végén 4 m. A terem déli alsó szélén a fal fülkeszerűen befelé mélyed s ez a rész igen szép fekete színben jelentkező kilugzási alakulatokat tüntet fel. Az ellenkező északi fal alján egy 5 m. hosszú és 2·5 m. széles, lejtősen lenyúló réteg padok közé szoruló, elől 2 m. magas, lefelé fokozatosan alacsonyodó Lejtős fülkével bővül ki a terem. A fülke alsó, mélyebb részeinek falát vékony, csillogó körözsák vonják be. Az Alsó terem eredetileg majdnem teljesen agyaggal, kötörmelékkel és főleg lapos, — a mennyezetről lehullott, — kőlapokkal volt kitöltve.

Az Alsó teremből egy 6 m. hosszú, 3 m. széles és 2·5 m. magas Összekötő folyosó lankásan fölfelé s néhány lépcsőn át — a barlang második, terjedelmesebb üregébe, — a Felső terembe vezet. Az oldalfalakon 0·5 m. vastagságban látjuk a fekete színű, csillogó mangános kalcitréteget feltárva. E folyosó felső végének északi oldalán kicsi, ovális ablak nyílik egy régi bejárat felé nyíló alacsony, fülkeszerű üregbe.

A Felső terem egy nyugat-keleti irányban terjedő, 10 m. hosszú, alsó részében 7 m., felső részében 5 m. széles üreg, amelynek mennyezetét éppen úgy, mint az előző két teremnél, ferdén lefutó réteglap alkotja, minélfogva a terem magassága az elején 3 m., a végén pedig 5 m. A terem alsó részét 21^h felé 30° alatt dülő kőzetlap képezi, amelynek baloldali szélén 8 kőpadból összerakott lépcső vezet a terem felső, vízszintesre kiegyenlített szakaszába.

A terem legszélesebb az alsó részében, ahol északfelé kiöblösödik

s ugyanítt egy 5 m. hosszú, elég bonyolult járattal végződik. Utóbbi a *Kéry Gábor* által létesített mesterséges bejáratba vezetett, amely jelenleg el van falazva; ezt az elfalazott fülkeszerű bejáratrészt *Kápolná*-nak neveztük el. A Felső terem alsó szakaszából a *Kápolná*hoz vezető járaton megyünk át. E járat nyugati alsó szélén pillantjuk meg azt az alacsony fülkeszerű üreget, amelybe az *Összekötő* folyosó ovális ablaka nyílik. Ez az üreg valószínűleg mélyebbre visz, eddig azonban még nincs kutatva. Ennél kisebb a *Kápolna* nyugati alsó szélén nyíló, de általunk betömött kis fülkeszerű üreg. A *Kápolná*ba nyílik az *Oldalsó folyosó* is.

A Felső terem aljáról az említett lépcsőkön felmenve, annak felső, vízszintesre kiegyenlített terraszára érünk, ahonnan a barlang egyes részeit a legjobban tudjuk áttekinteni. E hely mindkét oldalának az alját ferdén fekvő szegély veszi körül. A mennyezetén nagyobb, ovális kiöblösödést pillantunk meg, hasonló, de kisebb kiöblösödéseket a terem felső oldalfalain is látunk. A legszembetűnőbb kiöblösödést azonban a terem délkeleti sarkában fejlődött *Kürtő* alján találjuk. Maga a *Kürtő* 3 m. magas és 1 m. széles függőleges járat, amely felső részében falazással meg van hosszabbítva és a felszínre nyílik. A kőzetnek jellegzetes rétegzése itt is szembetűnik, az egyes padok azonban valamivel vastagabbak, mint az alsó teremben; a padok közötti hézagokban vaskonkréciók váltak ki.

A terem közepén a déli falból néhány kőlap előrenyúlik. Ugyanezt látjuk, még félelmetesebb helyzetben, a terem keleti végén, a *Kürtő* alatt. A barlang ezen a helyen egy összeszűkülő északnyugati irányban átsapó szakaszba hajlik, amely az *oldalsó folyosó*ba megy át.

Az *Oldalsó folyosó* párhuzamosan fut a Felső teremmel, amelytől csak vékony fal választja el. Ez két szakaszból, egy alsóból és egy felsőből áll. Az alsó szakasz a *Kápolná*ból indul ki és lejtősen nyugati irányban fölfelé halad; hosszúsága 5 m., szélessége 2 m., magassága pedig 1·5 m. A folyosónak e szakasza délkeleti irányban kerekded nyílással a Felső teremmel függ össze. A folyosónak felső szakasza hirtelen délkeletre fordul s ebben az irányban vízszintesen ugyancsak 5 m. hosszában a Felső terem felé nyúlik; szélessége 2·5 m., magassága ott, ahol a terembe nyílik, 2·5 m. Itt a mennyezetén szép kiöblösödéseket látunk.

Az *Oldalsó folyosó* végéből északi irányban alacsony *Átjáró*n átbujva a barlang hátsó részébe, az *Elágazáshoz* jutunk. Az *Átjáró* mind a két oldalán közel 0·5 m. vastagságban szépen fel van tárva a csillogó fekete kalcitréteg.

MAGYARÁZAT :

- I. LEJÁRÓ
- II. BEJÁRAT
- III. KÜLSŐ KAPU
- IV. BELÉPŐ TEREM
- V. BELSŐ KAPU
- VI. ALSÓ TEREM
- VII. LEJTŐS FULKE
- VIII. ÖSSZEKÖTŐ FOLYOSÓ
- IX. FELSŐ TEREM
- X. KÁPOLNA
- XI. OLDALSÓ FOLYOSÓ
- XII. KURTÓ
- XIII. ÁTJÁRÓ
- XIV. ELÁGAZÁS
- XV. ELÜLSŐ ÁG
- XVI. KÖZÉPSŐ ÁG
- XVII. HÁTSÓ ÁG
- XVIII. LEJTŐS FOLYOSÓ
- XIX. MÉLY ÜREG
- XX. VIZES ÜREG
- XXI. KRISTÁLY ÜREG

LÓCZY BARLANG

BALATONFÜRED (Zala vm.)

FELVETTE 1934. ÉVBEN: DR. KADIĆ OTOKÁR

LÉPTÉK :

Járosy István

Az Elágazás kisebb üreg, amelynek falai a felfedezés idejében dúsan voltak körözsákkal bekérgezve, később azonban a lakosság ettől a disztől túlnyomórészt megfosztotta a barlangot. Az üreg délkeletre ferdén fölfelé hajló résszel bővül ki s itt kétfelé ágazik. Az Elülső ág délkeletre 6 m. hosszúságban meredeken fölfelé hajlik és fokozatosan összeszűkül; átlagos magassága 2 m. E járat felső végén kicsi nyílás a elszinre vezetett, ezt azonban befalaztuk.

A Középső ág ugyancsak délkeleti irányban fölfelé hajlik, alsó részében 3 m. széles és 2·5 m. magas; innen hirtelen 1 m.-re alacsonyodik, de valamivel tovább a 7. m.-nél egy magasan felszökő mennyezetű kiöblösödéssel bővül ki. Magassága itt a 4·5 m.-t éri el. A Középső ág ezen a helyen újból elágazik. Keletre menve egy 3 m. hosszú fülkével, a Hátsó ág-gal végződik; a másik pedig mint Középső ág délkeletre folytatódik. Utóbbi egy 6 m. hosszú, meredeken fölfelé hajló 1·5 m. széles és átlag 2 m. magas járat, mely nagyobb nyílással a külszinre vezetett, de jelenleg ez is be van falazva. Mindezek az ágak mállott márgás anyaggal voltak kitöltve; ezt a kitöltést *Kéry Gábor* takarította ki.

Az ismertetett járatokból visszatérve az Elágazás üregébe, innen északnyugati irányban a barlangnak utolsó és leghosszabb járatába, a Lejtős folyosóba megyünk. Az eredetileg kicsi, de a feltárás következtében 2 m. magas és 0·8 m. széles kapuvá bővített nyílás 40 m. hosszú, lejtősen lefelé húzódó járatba vezet. Utóbbi 22 m. hosszúságban egyenes, északnyugati irányban halad; az elülső 14 m. átlag 2 m. széles és ugyanilyen magas. Innen tovább a folyosó 0·6 m. alacsony, átlag 1 m. széles és jóval meredekebb, úgy hogy ebben a szakaszban már csak fekvő helyzetben tudunk előbbre jutni. A 22 m.-en túl a folyosó 12 m. észak-észak-nyugatra fordul. Ennek a szakasznak szélessége átlag 1·5 m., magassága pedig mindvégig csupán 0·6 m. Végfelé a járat kissé bővül, kiszélesedik és vízszintes lesz; ez a Meleg üreg. Ennek a végén igen szűk lyukon átbujva egy 5 m. hosszú, 1·5 m. széles és ugyanolyan magas végső üregbe mászhatunk, amelynek alját csapadékdús időszakokban víz borítja, ez tehát a Vizes üreg.

Ott, ahol a Lejtős folyosó eredeti irányából megtörik, balra könyökszerű igen szűk és alacsony csatorna képződik, amely a főfolyosóval párhuzamosan haladva, ennek bejárata mögött végződik. Ez a csatorna annyira szűk, hogy felmérni és térképbe felvenni nem lehetett. E csatorna alsó, könyökszerű végében igen sok csillogó körözsa fejlődött, amiért is ezt a pompás kis üreget Gyémánt-kamrának nevezték el.

A Lejtős folyosó mennyezete majdnem végig teknőszerűen ki van vájva, jelölve annak, hogy az egykor itt folyó víz nyomása alatt állott.

További tervek. Az arácsi temetőben nyugvó *Lóczy Lajos* dr. emlékére elnevezett barlang tehát feltárva, kitisztítva és az új autót út révén mindenki által könnyen megközelíthetően áll a nagyközönség rendelkezésére. Most következik elsősorban a villanyvilágítás bevezetése, utána a bejárat felé és mellé egy köépület építése, amelyben nemcsak a vezető és látogatók helyezkedhetnek el, — kedvezőtlen idő esetén, de az idejövők frissítőket és fürdő emlékeket is kaphatnának.

A Tamáshegy tetejére tervezett kilátó — esetleg a szanatóriumtól kényelmes túristaut vezetne ide, amelynek meghosszabbítása lesz a gyönyörű Kéki völgyön végigvezető, kényelmes, minden emelkedés nélküli sétaút, egész a romantikus fekvésű Kéki forrásokig.

Ez a kedves sétaút annyira vonzó és kellemes; a szelektől és minden világi zajtól elzárt völgyben vezet, hogy én a legszívesebben „Andalgónak“ nevezném el és minden barlanglátogató figyelmét felhívnam ennek végigandalgására.

Mesterházy Ferenc dr. a Barlangkutatók Balatoni Bizottságának buzgó elnöke, bizonyára megtalálja a módot és eszközöket arra, hogy szívügyét, a barlangot, a fenti elgondolás alapján a fürdő nyaralók legkedvesebb kiránduló- és sétahelyévé fejlessze.

Munkám hiányos lenne, ha meg nem emlékeznék azokról, akik anyagi támogatása és munkája révén — hosszú évekig tartó közömböség után — a fürdő barlang ügye ilyen kedvező helyzetbe jutott. Nagy köszönet és elismerés illeti ifj. *Lóczy Lajos* dr., a Földtani Intézet igazgatóját, a balatonfürdői Gyógyhelyi Bizottság tagjait és a Magyar Turista Egyesületet a feltáráshoz szükséges anyagi támogatásért. A fürdői közbirtokosságot a terület átengedéseért, *Kaeic Ottokár* főgeológust, fáradságot és megalkuvást nem ismerő munkájáért, mellyel nemcsak a kemény kösziklákot, de az azoknál is keményebb közömbös sziveket, főként pedig a szoroson eltömött pénzforrásokat is megnyitotta céljának elérése érdekében. Ez utóbbi talán nehezebb volt, mint a sziklák szétrobbantása, s hogy mégis sikerült, az az ő, — minden hivataloskodást nélkülöző — modorának és fáradhatatlan ügybuzgalmának köszönhető.

Méltó volt mesteréhez, kinek nevére a barlangot elnevezte!
Megilleti őt minden barlanglátogató és fürdő öslakos hálája.*

* *Iván József*: Balatonfüsed környéke és a Balaton. Balatonfüred, 1935.